

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamus teemal „Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus põllumajandustoodete kvaliteedikavade kohta”

KOM(2010) 733 lõplik – 2010/0353 (COD)

(2011/C 218/22)

Raportöör: **José María ESPUNY MOYANO**

18. jaanuaril 2011 otsustas Euroopa Parlament ja 27. jaanuaril 2011 otsustas nõukogu vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 43 lõikele 2 konsulteerida Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteega järgmises küsimuses:

„Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus põllumajandustoodete kvaliteedikavade kohta”

KOM(2010) 733 lõplik – 2010/0353(COD).

Asjaomase töö ettevalmistamise eest vastutav põllumajanduse, maaelu arengu ja keskkonna sektsioon võttis arvamuse vastu 6. aprillil 2011.

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee võttis täiskogu 471. istungjärgul 4.–5. mail 2011 (5. mai istungil) vastu järgmise arvamuse. Poolt hääletas 82 ja erapooletuks jäi 3 komitee liiget.

1. Järeldused ja soovitused

1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab Euroopa Komisjoni algatust luua kõiki põllumajandustoodete kvaliteeti käsitlevaid ELi õigusnorme hõlmav kvaliteedikavade pakett. Sel viisil saavutatakse kõnealuses valdkonnas sidusam poliitika, mille abil eelkõige Euroopa põllumajandus- ja toiduainetesektorit tugevdada ja dünaamilisemaks muuta. Komitee peab oluliseks tõsta Euroopa toodete kvaliteeti, suurendada nende lisaväärtust ja parandada tarbijateavet selles valdkonnas kehtivate ELi vahendite ja õigusnormide täiustamise abil.

1.2 Komitee hindab kõrgelt olemasolevaid ühenduse kvaliteedikavasid (kaitstud päritolunimetused, kaitstud geograafilised tähised ja garanteeritud traditsiooniline eritunnus) ja märgib, et need on suurepäraseks algatuseks Euroopa toodete tutvustamiseks. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on arvamisel, et nimetatud sertifikaatide väljastamine teatud toodetele annab olulist lisaväärtust piirkonnale, põllumajandusettevõtjale ja tootjale ning samuti ka lõpptarbijale. Komitee jagab komisjoni seisukohta, mille kohaselt tuleb keskenduda maaelu arengu poliitikale. Komitee rõhutab siiski, et on oluline, et Euroopa toodete kvaliteeti ja nende tootmismudelit tunnustataks lisaks siseturule ka välisurule ja et nimetatud kvaliteeti tõstetaks, ning palub kõigil tasandil täpsust põllumajanduslike toiduainete tunnustamisel ja nende turustamise kontrollimisel ⁽¹⁾.

1.3 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee avaldab heameelt, et hoitakse ka edaspidi teineteisest lahus kaitstud päritolunimetuse ja kaitstud geograafilise tähise kvaliteedikavad, ehkki on seisukohal, et väljapakutud määratlused ei ole nii selged nagu

määruses 510/2006 sätestatud määratlused. Samas avaldab komitee kahetsust, et uues tekstis ei eristata tootmise kolme etappi (taime- või loomakasvatustootmine, töötlemine ja pakendamise) ja viidatakse ainult „tootmisetapile”.

1.4 Garanteeritud traditsiooniliste eritunnustega toodetele esitatavate nõuete osas on komitee seisukohal, et teatava toote traditsioonilisus on lisaks ettepanekus viidatud ajavahemikule seotud ka muude parameetritega, nagu näiteks toormaterjali omadused, tootmis- või töötlemisviis, piirkonna kultuur ning teised omadused ja kriteeriumid. Kuna garanteeritud traditsiooniliste eritunnustega tooted pidevalt arenevad, siis ei kiida komitee heaks ideed, mille kohaselt peaks aastate arvul olema otsustav tähtsus teatud toote lugemisel kõnealusesse kategooriasse.

1.5 Komitee leiab, et garanteeritud traditsiooniliste eritunnuste süsteemi piiramine üksnes nimetuse reserveerimist hõlmavale registreerimisele võib lisaks registreerimise määra olulisele vähendamisele kaotada ka vahendi, millega tunnustatakse mitmekesisust ja inimesi, kes otsustavad teatavat toiduainet traditsioone järgides toota. Sellega seoses teeb komitee ettepaneku, et komisjon esitaks üleminekuperioodi lõpuks süsteemi, mis võimaldab selliste garanteeritud traditsiooniliste eritunnuste säilitamist, mis on registreeritud nimetust reserveerimata enne kõnealuse määruse jõustumist.

1.6 Vabatahtlike kvaliteedimõistete osas palub komitee, et kaalutaks uuesti võimalust kaasata ja tunnustada mägi- ja piirkonnatoodeteid ⁽²⁾.

⁽¹⁾ ELT C 18, 19.1.2011, lk 1–4, komitee arvamus teemal „Euroopa põllumajandusliku toidutööstuse mudeli tugevdamine”, ja ELT C 18, 19.1.2011, lk 5–10, komitee arvamus teemal „Ühenduse põllumajandusmudel: tootmiskvaliteet ja tarbijate teavitamine kui konkurentsivõime tegurid”.

⁽²⁾ ELT C 120, 16.5.2008, lk 47–48, komitee arvamus teemal „Põllumajandus eriliste ebasoodsate looduslike tingimustega piirkondades”.

1.7 Kvaliteedi mõistet tuleb edaspidi veelgi laiendada, tarbija peaks saama eristada erinevaid loomapidamisvorme, nii nagu praegusel hetkel see juba munade puhul on võimalik. Ka suge-reerivad reklaamivõtted pakenditel (nagu pildid lehmadest karja-maal või nimetused nagu „Alpi piim“) peaksid olema pakendi sisuga kooskõlas. Komitee ootab komisjonilt vastavasisulisil konkreetsed ettepanekuid.

1.8 Komitee julgustab komisjoni tegema ettepanekut selliste järelemeetmete võtmiseks, mis on vajalikud ELi kvaliteedikavades osalemiseks kaasnevate tehniliste nõuete täitmise hõlbustamiseks.

1.9 Mis puutub komisjoni kavandatud täiendavatesse eeskir-jadesse, mis lisanduvad kaitstud geograafilise tähise või kaitstud päritolunimetuse väljastamiseks vajalikule tootespetsifikaadile ja vabatahtlikele kvaliteedimõistetele, nõustub komitee sellega, et need tuleb võtta vastu delegeeritud õigusaktidega.

1.10 Turustamisstandarditega ette nähtud põllumajandus- ja loomakasvatustoodete tootmiskoha- ja/või päritolumärgise osas soovib komitee, et iga üksikjuhtumi jaoks ette nähtud mõju hindamises analüüsitaks täpsemalt kulusid ja tulusid. Teisalt käsitletakse teatavate põllumajanduslike toiduainete päritolumär-gise kohustuslikkust paralleelselt ettepanekus võtta vastu määrus tarbija teavitamise kohta, mille viimastes dokumentides nendi-takse juba vajadust hinnata mõju iga üksikjuhtumi puhul eraldi. Komitee palub, et jätkataks jõupingutusi mõlema õigusaktide pakme üksteisele vastavuse määramiseks ja tagamiseks, et vältida nende võimalikku kattuvust.

1.11 Seoses kaitstud päritolunimetuse või kaitstud geograafi-lise tähisega koostisainet sisaldava toote märgistamise suunistega ning suunistega vabatahtliku sertifitseerimise süsteemide pari-mate tavade kohta tõstab komitee esile nende algatuste olulisust ja kutsub üles soodustama nende täitmist.

2. Teatise kokkuvõte

2.1 Kvaliteedipakme eesmärk on täiendada Euroopa Liidu põllumajandustoodete kvaliteedi alaseid õigusakte ning paran-dada riigi- ja erasektori sertifitseerimiskavade toimimist, muutes nad lihtsamaks, läbipaistvamaks ja arusaadavamaks ning suuren-dades nende muutustega kohanemise võimet ning vähendades nendest tulenevat koormat tootjatele ja haldajatele.

2.2 2009. aastal avaldas komisjon teatise KOM(2009) 234 põllumajandustoodete kvaliteedipoliitika kohta, mille strateegi-lised eesmärgid olid järgmised:

- parandada põllumajandustootjate, ostjate ja tarbijate vahelist põllumajandustoodete kvaliteeti käsitlevat teabevahetust;
- suurendada Euroopa Liidu põllumajandustoodete kvaliteedi-poliitika meetmete sidusust;

— teha põllumajandusettevõtjatele, tootjatele ja tarbijatele liht-samaks eri kavade ja märgistuse mõistete kasutamine ja nendest arusaamine.

2.3 Kvaliteedipakme moodustavad:

2.3.1 ettepanek võtta vastu määrus, mis kvaliteedikavad ühteainsasse õigusvahendisse koondades lihtsustab kavade haldamist. Määrusega tagatakse eri vahendite järjekindlus, mistõttu kavad muutuvad sidusrühmadele arusaadavamaks;

2.3.2 ettepanek võtta vastu määrus turustamisstandardite kohta, millega suurendatakse läbipaistvust ja lihtsustatakse turustamisstandarditega seotud menetlusi;

2.3.3 suunised põllumajandustoodete ja toiduainete vabataht-liku sertifitseerimise süsteemidele kohaldatavate parimate tavade kohta;

2.3.4 kaitstud päritolunimetuse (KPN) või kaitstud geograafi-lise tähisega (KGT) koostisainet sisaldava toidu märgistamise suunised.

2.4 Päritolunimetused ja geograafilised tähised

Ettepanekuga jätkatakse ja tugevdatakse põllumajandustoodete ja toiduainete kvaliteedikava ega ühendata seda veini, aromati-seeritud veinijookide ja piiritusjookide geograafiliste tähistega kaitsmise kavadega. Lisaks sellele lühendatakse registreerimiseks kuluvat aega, kehtestatakse ametliku kontrollimise miinimu-meeskirjad ja säilitatakse määruse kohaldamisala (inimtoiduks mõeldud ja muud tooted).

2.5 Garanteeritud traditsioonilised eritunnused

Asjaomane registreerimiskava jäetakse alles, kuid kaotatakse võimalus registreerida nimetus ilma seda reserveerimata. Regis-treerimiskava lihtsustatakse, traditsioonikriteeriumi pikendatakse 50 aastani ning kava kohaldamisala piiratakse valmistoidu ja töödeldud toodetega.

2.6 Vabatahtlikud kvaliteedimõisted

Ettepaneku kohaselt lisatakse kõnealused mõisted määrusesse, et aidata selgitada lisaväärtust andvaid tunnuseid ja toetada teatud turustamisstandardeid (vabalt peetavad kodulinnud, lillemesi, esimese külmpressi oliiviõli), ning need hõlmatakse Euroopa Liidu toimimise lepingu raamistikku.

2.7 Turustamisstandardid

Ettepanekuga nähakse ette üldreegel, et komisjon võtab turusta-misstandardid vastu delegeeritud õigusaktidega. Iga sektori eripäraga arvestades kehtestatakse kõiki sektoreid hõlmav õiguslik alus, mille kohaselt muutub kohustuslikuks tootmis-koha märgistamine etiketil. Iga juhtumit uuritakse eraldi, alus-tades piimatoodete sektorist.

2.8 Subsidiarsuse põhimõte

Põhimõte kehtestatakse eesmärgiga tagada, et toodetele lisaväärtust andvate nimetuste ja mõistete kaitse oleks kõigis ELi liikmesriikides ühtne, et vältida tarbijate eksitamist ja liidusese kaubanduse kahjustamist. Kõnealused õigused määratakse tulemuslikult ja tõhusalt kindlaks Euroopa Liidu tasandil. Taotluste läbivaatamine ja hindamine toimub aga liikmesriikides, kuna seal on võimalik seda paremini läbi viia.

2.9 Proportsionaalsuse põhimõte

Kvaliteedikavade usaldusväärsuse ja nende tingimuste tõhusa jälgimise tagamiseks peavad tootjad endale võtma kvaliteediga seonduvad kohustused hetkest, mil nad saavad õiguse osaleda soovitud kvaliteedikavas. Kõnealused osalemise ja kontrolli tingimused on proportsionaalsed neile vastavate kvaliteeditagatistega.

3. Üldmärkused

3.1 Kvaliteedipakmega luuakse esmakordselt liidu kavade ja põllumajandustoodete lisaväärtuse kvaliteedimõistete ning turustusstandardite kõikehõlmav poliitika. See sisaldab ka vabatahtliku sertifitseerimise süsteemide ja KPNi või KGTga koostisosade kasutamise suuniseid. Komitee peab tänuväärseks jõupingutusi, mis komisjon on viimase kolme aasta jooksul teinud, et iga sektori kohta katkendlikult koostatud arvukate õiguslaste tekstide põhjal luua see edasipüüdlik ühtne kava.

3.2 Komisjon on arvamusel, et Euroopa toiduainetööstuse tugevus seisneb selle mitmekesisuses, tootjate oskusteabes ning tootmise maa-alades ja piirkondades. Komitee nõustub selle argumendiga. Komitee toetab ka seisukohta, et ühenduse kvaliteedikavad suurendavad toodangu mitmekesisust, kaitsevad toodete väärkasutamise või järeletegemise eest ning aitavad tarbijatel toodete omaduste ja tunnuste kohta teavet saada. Komitee toetab seisukohta, et mitmesugused kvaliteedikavad on Euroopa toodete tutvustamiseks suurepärased algatused. Komitee tuletab aga ka meelde, et on oluline, et nimetatud toodete omadusi tunnustataks rahvusvahelisel tasandil. Selleks et Euroopa põllumajandus ja toiduaineid töötlev tööstus saaksid säilida ja areneda, ei piisa Euroopa kvaliteedi tunnustamisest siseturul, vaid seda kvaliteeti tuleb tutvustada ka teistel turgudel. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunnustab ka Euroopa tootmismudeli kaitsmise olulisust ning vajadust ELi toodete ja kolmandatest riikidest pärit toodete turustamistingimuste ühtlustamise järele kvaliteedi, tervise, keskkonna ja loomade heaolu osas, nagu tões ka Euroopa Liidu Nõukogu eesistujariiki oma järeldustes ühise põllumajanduspoliitika 2020. aasta eesmärgi käsitleva Euroopa Komisjoni teatise kohta.

3.3 Põllumajandustoodete kvaliteedikavad annavad lisaväärtust piirkonnale, kus tootmine toimub, aidates kaasa mitmekesisuse säilitamisele ning põllumajandustootmise ja töötlemise konkurentsivõime suurendamisele. Sel moel on võimalik täita

paremini maaelu arengu poliitika eesmärgi, mida käsitletakse Euroopa Komisjoni ühise põllumajanduspoliitika 2020. aasta eesmärgi käsitlevas teatises (KOM(2010) 672). Komitee peab kiiduväärseks mõlema poliitikavaldkonna sidusust ja peab oluliseks, et põllumajandustoodete kvaliteedikavasid käsitlev määrus oleks sidus ka teiste poliitikate, nagu näiteks Euroopa 2020. aasta strateegia prioriteetidega (väärtuse loomine, uuenduste edendamine, tootmise konkurentsivõime suurendamine, keskkonnahoidlikkus, ressursside tõhus kasutamine jne). Samuti soovib komitee, et määrus oleks seotud ühtse turu väljakutsetega (ettevõtete tugev, jätkusuutlik ja tasakaalustatud kasv ning siseturu parem toimimine) ning sidus tarbijate kaitset ja teavitamist, asjatundlikkust ning välisturgu käsitlevate poliitiliste eesmärkidega.

3.4 Mis puutub kaitstud päritolunimetuse (KPN) või kaitstud geograafilise tähisega (KGT) koostisainet sisaldava toidu märgistamise suunistesse (2010/C 341/03), rõhutab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee selle algatuse olulisust ja kutsub üles seda ellu viima.

3.5 Komitee tervitab ka komisjoni ettepanekut võtta vastu suunised vabatahtliku sertifitseerimise süsteemide parimate tavade kohta (2010/C 341/04). Viimastel aastatel on suurenenud reguleerimata märgistusega põllumajandustoodete müük, mis on tõstatanud eetilisi, sotsiaalseid ja keskkondlikke nõudeid. Nagu ka komisjon on märkinud, peavad tarneahela lepingud olema usaldusväärsemad, läbipaistvamad ja selgemad. Komitee palus komisjonil arendada nimetatud suuniseid,⁽³⁾ millega kutsutakse kõiki praegu põllumajandustoodete sertifitseerimissüsteemide all tegutsevaid organisatsioone üles oma tegevust läbi vaatama, et saavutada ühilduvus parimate tavade suunistega.

4. Konkreetsete märkused

4.1 Kaitstud päritolunimetused (KPN) ja kaitstud geograafilised tähised (KGT)

4.1.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee väljendab rahuolu, et mõlemad kvaliteedikavad on säilitatud, ent märgib kahetsusega, et kavandatud uues määratluses ei ole säilitatud viidet tootmise kolmele etapile (taime- või loomakasvatustootmine, töötlemine ja pakendamine).

4.1.2 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee tunnustab nende põllumajandustoodete panust traditsiooniliste tootmisviiside säilitamisel ja keskkonna kaitsmisel, mis toob lisaks tootjatele ja töötajatele suurt kasu ka tarbijatele. Kõnealuste kvaliteedisüsteemide tunnustamine toetab lisaks ka piirkonna maaelu arengut, hoides elanikke piirkonnas, parandades nende elutingimusi ja -kvaliteeti ning suurendades tööhoive- ja ettevõtlusvõimalusi, toetades ühtlasi loodusvarade heaotstarbelist kasutamist.

⁽³⁾ ELT C 28, 3.2.2006, lk 72–81, komitee aramus teemal „Eetiline kaubandus ja tarbijagarantii kavad”.

4.1.3 KPNi või KGT kasutamiseks peavad tootjad täitma tootespetsifikaadi tingimused. Vastavalt ettepanekule ning selleks, et tagada, et nimetatud spetsifikaadis esitataks selge ja sisutihe teave, võib komisjon delegeeritud õigusaktiga kehtestada täiendavad eeskirjad tootespetsifikaadi sisu kohta. Kaitstud geograafiliste tähiste osas on komitee seisukohal, et juhul, kui kasutatud põllumajandussaaduse tootmiskoht erineb töödeldud toiduaine päritolukohast, peab see olema etiketil märgitud.

4.1.4 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab seda, et tootjarühmade taotlusel ennetaksid või hoiaksid haldus- või kohtumeetmete abil KPNi või KGT mis tahes ebaseaduslikku kasutamist ära liikmesriigid.

4.2 Garanteeritud traditsioonilised eritunnused

4.2.1 Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee hindab kõrgelt seda, et garanteeritud traditsioonilisi eritunnuseid on teatavate toodete kvaliteedikavana säilitatud, kuna see on ainus viis teatavast liikmesriigist pärit traditsiooniliste toodete tunnustamiseks.

4.2.2 Garanteeritud traditsiooniliste eritunnustega toodetele esitatavate nõuete osas on komitee seisukohal, et garanteeritud traditsiooniliste eritunnuste süsteemi piiramine üksnes nimetuse reserveerimist hõlmavale registreerimisele võib lisaks registreerimise määra olulisele vähendamisele kaotada ka vahendi, millega tunnustatakse mitmekesisust ja inimesi, kes otsustavad teatavat toiduainet traditsioone järgides toota. Sellega seoses teeb komitee ettepaneku, et komisjon esitaks üleminekuperioodi lõpuks süsteemi, mis võimaldab selliste garanteeritud traditsiooniliste eritunnuste säilitamist, mis on registreeritud nimetust reserveerimata enne uue määruse jõustumist. Teiselt poolt on teatava toote traditsioonilisus lisaks ettepanekus viidatud ajavahemikule seotud ka muude parameetritega, nagu näiteks tootmaterjali omadused, tootmis- või töötlemisviis, piirkonna kultuur ning teised omadused ja kriteeriumid. Komitee teeb seetõttu ettepaneku, et toote märgistamisel garanteeritud traditsiooniliste eritunnustega tootena ei kasutataks kindlaks määratud arvu aastaid ainsa parameetrina.

4.3 Kvaliteedikavade märged ja sümbolid ning tootjate roll

4.3.1 Määruse ettepanekus nähakse ette, et tootjarühmad võivad aidata tagada oma toodete kvaliteeti turul, tegeleda teavituse ja müügiarendusega, tagada tootespetsifikaadile vastavat tootmist ning aidata parandada kvaliteedikava toimimist. Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee toetab ja peab tänuväärseks kava parandust, mis nimetatud rühmade rolli tugevdab ja muudab selle selgemaks, ning toetab rühmade senisest ulatuslikumat kaasamist nii turul valitseva pakkumise juhtimisse kui ka

KPNi või KGT-ga toodete koostisosana kasutamise küsimustesse. Komitee palub aga, et see mõjuvõimu suurendamine ei toimuks nende erisätete arvel, mis määrusega (EÜ) nr 1234/2007 on kehtestatud tootjaorganisatsioonidele ja tootmisharudevahelistele organisatsioonidele. Teisalt väljendab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee oma rahulolu asjaoluga, et KPN, KGT või GTE tähisega tooteid valmistavaid ja neid turule viivaid ettevõtjaid kontrollitakse ametlikult.

4.4 Lisateave ulatuslikuma kvaliteedipoliitika kohta

4.4.1 Komitee on arvamusel, et kvaliteedi põhjendamiseks on edaspidi vaja konkreetset teavet nt loomade pidamistingimuste kohta (vabapidamine, laudas pidamine jne). Vastav diferentseerimine näib olevat mõistlik, et tarbija saaks erinevaid tootmisvormi paremini eristada; see näib olevat vajalik ka tööstusliku tootmise eristamiseks talutootmisest. Positiivse näitena tuleb siin mainida vahepeal rakendatud munade märgistust, komisjonil palutakse koostada ettepanekuid ka teiste loomapidamisvaldkondade kohta.

4.4.2 Peale selle on ka praegu veel võimalikud pakendid, mis viitavad tarbija jaoks teatud kvaliteedile, ilma et toode tingimata sellele vastaks. Nii näiteks kujutatakse piimapakenditel lehma karjamaal, ilma et see garanteeriks, et piim on pärit vabapidamisest olevatelt lehmadel, või siis turustatakse piima „Alpi piimana”, aga see ei ole pärit Alpide piirkonnast, vaid näiteks hoopis Ungarist. Sama kehtib „Schwarzwaldi singi” kohta, mille puhul toimub enamikul juhtudel üksnes suitsutamisprotsess nimetatud piirkonnas, kuid liha on pärit mujalt. Komitee peab sellist teavet eksitavaks, see on olematule kvaliteedile viitamine ja seega tarbija petmine. Komitee väljendab kahetsust, et komisjoni ettepanekutes puuduvad selged juhised, kuidas sedalaadi praktikat ohjeldada.

4.5 Taotlemise ja registreerimise kord

4.5.1 Komisjon teeb mõned ettepanekud registreerimismenetluse lihtsustamiseks ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee on nõus, et nende abil võib olukorda teataval määral parandada. Seoses igakuise taotluste avaldamise lõpetamisega palub Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee aga jätkata nimetatud igakuist avaldamist, et taotluste jälgimist lihtsustada, võttes arvesse asjaolu, et vastuväidete esitamise aega soovitakse vähendada vaid kahe kuuni.

4.5.2 Tagatise küsimuses, mille kohaselt üldnimetusi ei saa registreerida KPNi või KGTna, leiab Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee, et ettepanekut tuleks tugevdada liikmesriikide ja ELi tasandil läbi viidava asjakohase hindamise abil.

Brüssel, 5. mai 2011

Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee
president

Staffan NILSSON